

Емилија Брашић

Београд, Народна библиотека Србије

УДК 655.535.28

I S B N

-International Standard Book Number-

Међународни стандардни број монографске публикације (књиге)

ISBN (International Standard Book Number) је јединствени идентификатор књига и других омеђених публикација без обзира на медиј на коме су објављене. ISBN број представља матичну ознаку сваке монографске публикације.

Циљ међународног стандарда ISO 2108 је да координира и стандардизује употребу идентификационих бројева, тако да сваки међународни стандардни број књиге означава један наслов, или издање књиге, или неке друге монографске публикације, коју је објавио или произвео одређени издавач.

Пораст продукције књига у свету и код нас условио је потребу за једним целовитим системом који би омогућио бржи проток књиге и њену идентификацију. Систем који у потпуности задовољава ове услове назива се ISBN (International Standard Book Number). Развио се из система за нумеричко означавање књиге који је 1967. године уведен у Великој Британији. У пракси је почео да се примењује 1969. године. Овај систем има међународни карактер и у њега су се активно укључиле 42 земље света. У нашој земљи почиње да се примењује од 1985. године, а оснивач је Пословна заједница

издавача и књижара Југославије, у сарадњи са Југословенским библиографским институтом.

До ове године у ISBN систем је укључено више од 160 земаља света. Седиште ISBN агенције је у Берлину. Систем функционише по стандарду ISO 2108, којим су утврђени принципи и поступак међународног стандардног нумерисања књиге.

Главна карактеристика ISBN-а је у томе да у међународним размерама само једна књига има свој број – своју матичну ознаку. Он омогућава не само тачну идентификацију поједине књиге, већ и ефикасну комуникацију између читаоца, купца, књижара, библиотекара и издавача, без употребе компликованих библиографских података који просечном читаоцу нису довољно разумљиви. У овом систему појам књиге се користи у значењу омеђене публикације објављене на било ком медију.

ISBN систем омогућава књижарима бољи преглед тржишта књига и бољу информацију о књигама које се налазе на залихама. Такође представља поједностављење система наручивања књига код издавача, као и добијање података о броју и врсти продатих књига. Систем доприноси рационализацији и бољем пословању међубиблиотечке размене, а има широку примену и код наручивања књига од издавача и књижара. Систем је развијен да би олакшао рад издавачима, књижарама, библиотекама и документационим центрима и веома је погодан код електронске обраде података. У трговини књигама и у библиотекама ISBN систем се користи за наручивање књига и контролу складишта.

Међународни стандардни број за књигу је постигао велики успех. У периоду од тридесет година освојио је светску издавачку индустрију у трговини књигама, која не би могла да функционише без њега.

У складу са новим Законом о измени Закона о издавању публикација, који је објављен у „Службеном гласнику Републике Србије“ (21. децембар 2004, бр. 135, стр. 6), као и у складу са новим међународним уговором који су националне библиотеке Србије и Црне Горе потписале са Међународном ISBN агенцијом из Берлина, Народна библиотека Србије је од јануара 2005. године постала Национална ISBN агенција за територију Србије, а Народна библиотека „Ђурђе Црнојевић“ из Цетиња ISBN агенција за територију Црне Горе. Досадашње надлежности JUBIN-а (Југо-

словенског библиографско-информационог института) прелазе на наведене библиотеке, а то значи да ће националне библиотеке Србије и Црне Горе бити центри за издаваче у којима ће се додељивати ISBN бројеви.

СТРУКТУРА ISBN-а

ISBN се састоји од десет цифара којима претходи словна ознака ISBN.

Десетоцифрени број је подељен на четири дела различите дужине који морају бити одвојени повлакама или размаком. Издавачима са територије наше земље је додељен број 86 за прву групу бројева.

Елементи ISBN броја:

- идентификатор земље, региона, зоне или језичке групе
на пример: ISBN 86-
- идентификатор издавача
на пример: ISBN 86-7346-
- идентификатор наслова (али не и садржаја)
на пример: ISBN 86-7346-395-
- контролни број – последњи број у низу, који се ради по упутствима из Берлина и који омогућава да се преко рачунара провери тачност додељеног броја,
на пример: ISBN 86-7346-395-5
или ISBN 86-7346-420-X

ПУБЛИКАЦИЈЕ КОЈИМА СЕ ДОДЕЉУЈЕ ISBN

- а) штампане књиге и брошуре, укључујући и публикације објављене Брајевим писмом, као и географске карте (публикације разноврсне грађе са текстом);
- б) књиге на другим медијима:
 - образовни филмови, видео филмови и слајдови;
 - књиге на касетама и CD-овима;
 - публикације у микро форми;
 - машински читљиве траке;
 - дискете;

- CD-ROM-ови;
 - публикације представљене на Интернету;
- в) публикације мешовитих медија са текстом.

Зидни календари, као и календари који садрже гравуре са текстом објављени у виду књига, добијају ISBN у многим земљама, јер се сматрају оригиналним делима и дистрибуирају се ексклузивно преко књижара.

ПУБЛИКАЦИЈЕ КОЈИМА СЕ НЕ ДОДЕЉУЈЕ ISBN

- ефемерни штампани материјал као што су дневници, бележнице, роковници, нотеси;
- рекламни материјал - продајни каталози, каталози књига, каталози за продају уметничких дела без библиографске вредности, ценовници, техничка упутства, позиви;
- сепарати из часописа;
- бојанке без текста, материјали за изрезивање;
- разгледнице;
- џепни и стони календари;
- обрасци, формулари, уписни листови;
- плакати, зидне новине и леци;
- програми приредби – позоришни и концертни;
- изложбени каталози без дужег текста;
- наставни програми и планови рада за образовне установе;
- штампане репродукције и каталози уметничких дела без насловне стране и текста;
- игрице и играчке;
- звучни снимци;
- серијске публикације (Национални ISSN центар за Србију и Црну Гору);
- штампане музикалије (Национална ISMN агенција Србије).

ISBN И ЕЛЕКТРОНСКА ГРАЂА

ISBN се односи и на електронске публикације:

- са off-line публикацијама, као што су флопи дискови и CD-ROM-ови, поступа се као и са сваком другом публикацијом;

- on-line производи могу бити потпуне, довршене публикације, као што је књига исписана на Интернету; у овом случају један ISBN број је довољан;
- on-line публикација може бити библиографска или нека друга база података која је подложна променама. То се може поредити са енциклопедијом или речником који се стално ажурирају на другим медијима, где и најмања допуна не проузрокује стварање новог издања или новог ISBN-а. Једино значајне и/или структуралне измене (укључујући измене у наслову) захтевају додељивање новог ISBN -а;
- ако је on-line публикација доступна у другим оперативним системима и/или командним језицима, свако „издање“ ће захтевати засебан ISBN;
- ISBN може добити одговарајући софтверски производ. Ако постоји више верзија једног софтвера, свака верзија мора да има сопствени ISBN број;
- електронска пошта, огласне плоче и слична саопштења не сматрају се омеђеном електронском публикацијом и не добијају ISBN број.

КАКО СЕ ИЗДАВАЧ УКЉУЧУЈЕ У ISBN СИСТЕМ

Да би издавач био укључен у ISBN систем неопходно је да достави податке за унос у базу података, према обрасцу Приступница у коју се уносе сви потребни подаци о издавачу. Издавачима се образац доставља лично, поштом, телефаксом, e-mail-ом или на било који други начин, како би укључивање, односно сарадња, били што експедитивнији.

Приликом приступања систему отварају се нови досијеи и комплетира документација, истовремено се подаци о њима уносе у базу података и у све књиге и листе за рад. Укључивањем у ISBN систем подаци о издавачу објављују се у Међународном именику издавача – Publishers' International ISBN Directory.

Издавач добија одређену групу ISBN бројева који су му на располагању, користиће их када му затребају и може их пренети у следећу годину. Узима оптималну количину бројева који су му тренутно потребни. Једном додељен ISBN број се не сме поновити ни под којим условима. Ако се догоди да број буде погрешно

додељен, мора се брисати са листе употребљивих бројева и не сме се додељивати неком другом издавачу.

Издавачи су обавезни да у оквиру својих кућа одреде једно одговорно лице које ће комуницирати са националном агенцијом, доделити одређеном наслову први слободан број, водити рачуна о томе да два наслова не добију исти ISBN број, или да ISBN број буде погрешно обележен. Издавач је одговоран за грешке у штампању исправно додељеног ISBN броја.

ПРИМЕНА ISBN-а

- свако ново, поновљено, измењено, допуњено или прерађено издање, или различит повез, носи нову ISBN ознаку;
- уколико публикација има два и више издавача, носи ознаку извршног издавача, а може да носи ISBN ознаку сваког издавача наведеног на публикацији;
- публикација која припада издавачкој целини (колекцији, збирци и сл.) добија један заједнички ISBN број и појединачне ISBN ознаке за сваку свеску;
- посебан ISBN број се мора одредити за факсимил репринт уколико га је објавио други издавач;
- такође се посебан ISBN број мора доделити за различите формате у којима се одређени наслов штампа. На пример: на папиру, у меком повезу, у микро форми, у форми микрорачунарског софтвера итд, што ће рећи да ће књига, ако је штампана у два повеза, брошираном и платненом, носити два ISBN броја; такође ако је књига штампана на папиру и CD-у, исто ће тако носити два ISBN броја;
- публикацијама са заменљивим страницама додељује се један број само до одређеног термина. Различита издања додатака или заменљивих страница добијају нови ISBN број ако се посебно чувају;
- издавач чија се делатност одвија у неколико места, а називи су заједно наведени у импресуму, одредиће наслову само један број;
- издавач чија се делатност одвија у одвојеним пословницама или огранцима који се не налазе на истом месту може имати идентификатор издавача за сваку пословницу или огранак. Свака објављена књига носиће ипак само један ISBN, онај који одреди пословница или огранак одговоран за објављивање дела;

- ако издавач преузме другу издавачку кућу не додељује нови ISBN број издањима која су се водила под старим називом све дотле док се не појаве репринти издања под новим именом и адресом;
- монографске серије добијају два броја - ISSN и ISBN број. Један ISSN број за текући наслов (који ће остати непромењен у свим појединачним свескама) и један ISBN број за сваку појединачну свеску (конгреси, саветовања, симпозијуми);
- према принципима ISBN система, дело које је објавио одређени издавач добија само један ISBN и тај број задржава, без обзира на то ко ће и где књигу продавати или дистрибуирати;
- књига коју је увезао ексклузивни дистрибутер или агент из подручја које још није у ISBN систему и која према томе нема ISBN, може тај број добити од дистрибутера;
- књига коју је увезао један дистрибутер и која уместо насловне стране оригиналног издавача има насловну страну са одштампаним подацима о дистрибутеру, добиће нови ISBN преко тог дистрибутера. Такође се мора навести ISBN оригиналног издавача;
- књига коју увози неколико дистрибутера са подручја које још није укључено у ISBN систем, може добити овај број од националне агенције у оквиру блока бројева једног од дистрибутера;
- репринт издања не морају имати нови ISBN број;
- промена цене књиге не тражи нови број.

ШТАМПАЊЕ ISBN-а

ISBN се мора појавити на самој публикацији и то:

- на задњим корицама у доњем десном углу;
- у оквиру CIP каталогизације;
- на страни импресума;
- на полеђини насловне стране или у дну насловне стране;
- у дну задњег заштитног омота;
- на задњој страни заштитне кутије;
- у дну хрбта књиге (само када је броширани повез);
- на клапни (ако књига има клапну);
- на налепници кутије ако се ради о касетама, дискетама, CD или DVD издањима;
- у насловном екрану електронске публикације (CD-ROM, Интернет страница);

- у уводним шпицама (филм, видео);
- на неком другом очљивом месту са спољашње стране књиге.

ISBN У ФОРМИ БАР-КОД-а

Рапидна експанзија скенирања бар-кода широм света довела је до потписивања Споразума између Међународног удружења за европско нумерисање производа (Association European Article Numbering) и Међународне ISBN агенције. Споразум дозвољава конверзију ISBN ознаке у EAN бар-код (European Article Numbering), чиме ISBN постаје међународни идентификатор у оквиру светског плана за бар-кодирање.

ISBN се претвара у форму EAN-а на тај начин што се испред ISBN броја ставља префикс 978, бришу повлаке и контролни број. Контролни број ISBN се замењује и израчунава према прописима EAN-а. Бар-код EAN-а се састоји од 13 цифара, а контролни број се не подудара – различит је од контролног броја ISBN-а.

На пример:

ISBN 86-82377-09-8

EAN 9788682377092

Машински читљив бар-код је брз систем који омогућава избегавање грешака. На основу бар-кода израђује се шипкасти код, који служи за читавање EAN-а и ставља на задње корице књиге.

Литература:

- 1) Приручник о коришћењу ISBN система, Југословенски библиографски институт, 1985
- 2) ISBN User's Manuel, International edition, 4th edition, 2001
- 3) Законом о измени Закона о издавању публикација, „Службени гласник Републике Србије“ 21. децембар 2004, бр. 135, стр. 6
- 4) <http://www.isbn-international.org>
- 5) <http://www.isbn-international.cgi>
- 6) <http://www.nsk.hr/izdavaci/isbn.html>

Резиме

ISBN је јединствени међународни идентификатор монографских публикација. Додељивање броја замењује поступак креирања дугог библиографског записа, штеди време и особље, такође избегнуто је умножавање грешака. Он омогућава израду и ажурирање пописа књижне трговине и библиографских база података, као што је Books in print. Подаци о доступним књигама лако се могу пронаћи.

Поручивање и дистрибуција књига углавном се врши помоћу ISBN броја; ово је брз и ефикасан начин. ISBN је машински читљив у облику тринаестоцифреног EAN UCC бар-кода. Брзо је и грешке су избегнуте. Неопходан је у руковању системима електронске продаје у књижарама.

Эмилија Брашич**ISBN - Международный стандартный номер книги****Резюме**

ISBN является международным идентификатором монографических изданий. Присуждение номера заменяет процесс формирования другой библиографической записи, экономит время и кадры, а также избегнуто умножение ошибок. Он обеспечивает выработку и пополнение переписей книжной торговли и библиографических баз новыми данными, как на пр. Books in print. Данные о доступных книгах легко можно найти.

Заказывание и распределение книг в основном осуществляется с помощью ISBN номеров. Это срочный и эффективный способ. ISBN является машиночитаемым в форме тринадцатичислового EAN UCC бар-кода. Это быстро и ошибки избегнуты. Он необходим при пользовании системами электронной продажи в книжных магазинах.

Emilija Brašić**I S B N – International Standard Book Number****Summary**

ISBN is an unique international machine-readable identification number for monographic publications. The allocation of the number replaces the handling of long bibliographic descriptive records. Time and staff are saved, copying mistakes are avoided. The ISBN allows compilation and updating of book-trade directories and bibliographic databases, like Books in Print. Information on available books can be easily found.

Ordering and distribution of books is mainly executed by ISBN; this is a fast and efficient method. The ISBN is machine-readable in the form of a 13-digit Bookland EAN bar code. This is fast and avoids mistakes. The ISBN is needed for the running of electronic point-of-sale systems in bookshops.

Тужним срцем јављамо нашим пријатељима, знанцима и радикалним дисидентима, да нам је наш премили и незаборавни носилац листе, господин

Др. Душан Пелеш

након кратке и тешке изборне борбе дне 8. фебруара 1925. г. у 12 сати у ноћи испустио племениту душу свога мандата, тек у младом веку од 20 месеци.

Др. Душан Пелеш добро је познат као неваљалац који није хтео да брани Србе кад је била **Сеничарска буна**; који није хтео да брани 1908.—1909. Србе велеиздајнике, кад је г. Светозар Прибићевић био предлаган на вешање; који је 1906. био изабран у Војнићу за мађаронског посланика; који је бранио чувену парницу за чивутина Драха, од којег је добио Дин 3.000.000.—; који је радио са Радићем за преме Давидовићеве владе; који је масно платио Пери Цревару, да за новац купује српске гласове; који је добио од Драха аутомобил за агитацију и који је коначно ове године скупио у загребачком округу 4900 српских гласова у корист Радићеву, и на крају пропао. Браћо Срби из Баније! Видите да је овај неваљалац радио на штету радикала и самосталних демократа! Зато на будућим изборима поплујте овакве неваљалце и гурните их од себе!

Остаци милог покојника бит ће сахрањени на дојдушким изборима у сваком месту где има радикалских дисидената, а нарочито у Славском Пољу.

Оплакује га најближа родбина:

Евица Цревар
чувар кутије и уметница у сликању

Перо Цревар
ађутант

Перо Вулат
побочник

Стојан Кошутић
пропали кандидат

С. Радосевић
кандидат за шумарског саветника

Д. Магарашевић
трговац јаја на велико

Марко Цревар
абонент агара

Никола Јеросимић
општински ађутант

Јанко Малобабић
протекцијонаш испита

Стево Малбаша
брифтрегер

Сава Комарић
умировљени председник радикала

Раде Врга
незадовољник дисидентски

3294/17

15. Др. Душан Пелеш